

Spis treści

Przedmowa do 1. wydania	V
Przedmowa do 2. wydania	IX
Wykaz skrótów	XVII
Rozdział I. Siatka pojęć i ogólne zasady praw człowieka	1
§ 1. Siatka pojęć	5
I. Historia praw człowieka	5
II. Definicja praw człowieka	14
III. Prawa a wolność człowieka	17
IV. Prawa człowieka i prawo międzynarodowe publiczne	19
§ 2. Godność jako źródło praw człowieka	24
I. Godność osobowa	25
II. Godność osobowościowa	32
§ 3. Podmioty chronione	36
I. System praw człowieka jako normatywny model ochrony praw jednostki	36
II. Ochrona praw osób prawnych, zbiorowości i państw w systemie praw człowieka	39
1. Ochrona praw osób prawnych w systemie praw człowieka	39
2. Ochrona praw zbiorowości i państw w systemie praw człowieka	40
III. Podmioty szczególnie chronione w systemie praw człowieka	42
1. Ochrona praw dziecka	43
2. Ochrona praw kobiet	48
3. Ochrona praw więźniów i osób detencjonowanych	52
4. Ochrona praw osób niepełnosprawnych	55
5. Ochrona praw pozostałych kategorii osób	57
§ 4. Ogólne zasady praw człowieka	59
I. Generacje praw człowieka	59
II. Wertykalne i horyzontalne oddziaływanie praw człowieka	62
III. Koncepcja marginesu oceny	63
IV. Specyfika wykładni norm w systemie praw człowieka	65
V. Klauzule limitacyjne praw człowieka	69
VI. Ogólne zasady derogacji praw człowieka	71

Rozdział II. Normatywny system ochrony praw człowieka	75
§ 5. Uniwersalny system ochrony praw człowieka	79
I. System ochrony praw człowieka Organizacji Narodów Zjednoczonych	81
II. Pozostałe systemy ochrony praw człowieka o zasięgu globalnym	92
1. Międzynarodowy Trybunał Karny	92
2. Światowa Organizacja Handlu	95
3. Organizacje pozarządowe o charakterze globalnym	97
3.1. <i>Amnesty International</i>	100
3.2. <i>International Federation for Human Rights</i>	100
3.3. <i>Human Rights Watch</i>	101
§ 6. Regionalne systemy ochrony praw człowieka	101
I. Międzyamerykański system ochrony praw człowieka	102
II. Afrykański system ochrony praw człowieka	106
III. Arabsko-muzułmańska ochrona praw człowieka	108
IV. Międzynarodowa ochrona praw człowieka w Azji	111
§ 7. Europejski system ochrony praw człowieka	113
I. System ochrony praw człowieka w Radzie Europy	114
II. System ochrony praw człowieka w Unii Europejskiej	131
1. Ewolucja podejścia do ochrony praw człowieka i praw podstawowych w UE	132
2. Źródła traktatowe ochrony praw człowieka w UE	136
3. Karta praw podstawowych Unii Europejskiej	139
III. System KBWE/OBWE	144
§ 8. Krajowy system ochrony praw człowieka	147
I. Konstytucyjny system ochrony praw człowieka	148
1. System ochrony praw człowieka jako podmiotowych praw konstytucyjnych	150
2. Ustrój ochrony praw człowieka w Konstytucji RP	153
II. System ochrony praw człowieka w ustawach szczegółowych	154
1. Ustawy o Trybunale Konstytucyjnym	154
2. Ustawa o Sądzie Najwyższym	158
3. Ustawa o Rzeczniku Praw Obywatelskich	158
4. Ustawa o Rzeczniku Praw Dziecka	159
III. Regulacja przeciwko przewlekłości postępowania	160
IV. Gwarancje ochrony praw jednostki w procedurach	161
Rozdział III. Organy i środki ochrony praw człowieka	163
§ 9. Organy i środki ochrony praw człowieka w systemie uniwersalnym	166
I. Organy ochrony praw człowieka w systemie uniwersalnym	167
II. Środki ochrony praw człowieka w systemie uniwersalnym	174

§ 10. Organy i środki ochrony praw człowieka w systemach regionalnych ...	184
I. Organy ochrony praw człowieka w międzyamerykańskim systemie ochrony praw człowieka.....	185
II. Organy ochrony praw człowieka w afrykańskim systemie ochrony praw człowieka.....	188
III. Działalność Ligi Państw Arabskich dotycząca praw człowieka	190
§ 11. Organy i środki ochrony praw człowieka w systemie europejskim	193
I. Organy ochrony praw człowieka w systemie Rady Europy	194
II. Środki ochrony praw człowieka w systemie Rady Europy.....	201
III. Organy ochrony praw człowieka w systemie Unii Europejskiej ...	217
1. Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej	221
2. Europejski Rzecznik Praw Obywatelskich	224
3. Agencja Praw Podstawowych Unii Europejskiej	226
IV. Środki ochrony praw człowieka w systemie Unii Europejskiej	228
1. Środki ochrony praw człowieka o charakterze sądowym	228
2. Środki ochrony praw człowieka o charakterze pozasądowym ...	233
2.1. Prawo składania skarg i wniosków do Europejskiego Rzecznika Praw Obywatelskich	234
2.2. Prawo składania petycji do Parlamentu Europejskiego	236
§ 12. Organy i środki ochrony praw człowieka w systemie OBWE	238
§ 13. Krajowe organy i środki ochrony praw człowieka	241
I. Konstytucyjne organy i środki ochrony praw człowieka	241
1. Organizacja i skład Trybunału Konstytucyjnego w Konstytucji RP	241
2. Organizacja pozostałych organów ochrony praw człowieka w Konstytucji RP.....	242
3. Środki ochrony praw człowieka przewidziane w Konstytucji RP	243
II. Organizacja organów ochrony praw człowieka w ustawach szczegółowych	245
1. Skład Trybunału Konstytucyjnego	245
2. Izba Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych Sądu Najwyższego	249
3. Rzecznik Praw Obywatelskich	262
4. Rzecznik Praw Dziecka	265
III. Środki ochrony praw człowieka	267
1. Skarga konstytucyjna	267
2. Prośba o złożenie wniosku o zbadanie konstytucyjności lub zadanie pytania prawnego o zgodność z Konstytucją RP....	268
3. Sygnalizacja przez TK Sejmowi i Senatowi oraz innym organom stanowiącym prawo istnienia uchybień i luk w prawie	269
4. Skarga nadzwyczajna	269

5. Skarga na przewlekłość postępowania	272
6. Inicjowanie postępowania przed Rzecznikiem Praw Obywatelskich i Rzecznikiem Praw Dziecka.....	273
7. Środki uchylające prawomocne rozstrzygnięcie sprzeczne z prawami człowieka	273
Rozdział IV. Międzynarodowe prawo humanitarne	275
§ 14. Międzynarodowe prawo humanitarne a prawa człowieka	276
§ 15. Źródła międzynarodowego prawa humanitarnego.....	281
§ 16. Obowiązki międzynarodowego prawa humanitarnego	285
§ 17. Odpowiedzialność za zbrodnie wojenne, przeciwko ludzkości i ludobójstwo	287
Rozdział V. Ochrona praw mniejszości narodowych, migrantów i uchodźców jako realizacja ochrony praw człowieka	292
§ 18. Ochrona praw mniejszości narodowych	293
I. Ochrona praw mniejszości narodowych w systemie uniwersalnym	295
II. Ochrona praw mniejszości narodowych w systemie europejskim	296
§ 19. Ochrona praw uchodźców i migrantów	301
I. Źródła normatywne ochrony praw uchodźców i migrantów	302
II. Ochrona praw uchodźców	305
III. Ochrona praw pracowników migrujących	309
Rozdział VI. Prawa człowieka – część szczegółowa	311
§ 20. Osobiste prawa człowieka	316
I. Ochrona integralności fizycznej jednostki w systemie praw człowieka	317
1. Prawo człowieka do życia i do zdrowia	317
1.1. Prawo człowieka do życia	318
1.2. Prawo człowieka do zdrowia	324
2. Problem dopuszczalnych ograniczeń prawa człowieka do życia i zdrowia	328
II. Ochrona indywidualności i interakcji jednostki w systemie praw człowieka	330
1. Prawo do wolności sumienia i religii	330
2. Prawo do poszanowania prywatności, życia rodzinnego, mieszkania i korespondencji	334
3. Swoboda ekspresji	337
4. Prawo człowieka do małżeństwa i założenia rodziny	342

5. Prawo do swobodnego zgromadzenia i zrzeszania się	348
5.1. Swoboda zgromadzenia się	349
5.2. Swoboda zrzeszania się	352
§ 21. System gwarancji ochrony praw człowieka wobec wykonywania imperium państwa	355
I. Prawo do wolności i bezpieczeństwa osobistego	356
1. Standardy uniwersalne i regionalne prawa do wolności i bezpieczeństwa osobistego	357
2. Prawo do wolności i bezpieczeństwa osobistego w systemie europejskim	358
3. Gwarancje procesowe dla osób pozostających w detencji	362
II. Prawo do rzetelnego procesu	366
1. Standardy zasadnicze prawa do rzetelnego procesu	367
2. Europejski standard prawa do rzetelnego procesu	369
3. Zakres prawa do rzetelnego procesu	371
4. Gwarancje ogólne rzetelnego procesu	373
4.1. Prawo dostępu do sądu	374
4.2. Prawo do jawnego, publicznego rozpoznania sprawy przez bezstronny i niezależny sąd	376
4.3. Prawo do sprawiedliwego rozpoznania sprawy	378
4.4. Prawo do procesu w rozsądnym terminie	379
5. Gwarancje specjalne prawa do rzetelnego procesu mające zastosowanie w sprawach karnych	381
III. Ewolucja oddziaływania ochrony prawa człowieka do własności w systemie praw człowieka	383
§ 22. Zakaz jako negatywny instrument modelu normatywnego ochrony praw jednostki	387
I. Zakaz karania bez podstawy prawnej	388
II. Zakaz tortur, niehumanitarnego i poniżającego traktowania	391
III. Zakaz niewolnictwa i pracy przymusowej	404
1. Zakaz niewolnictwa i poddaństwa	404
2. Zakaz pracy przymusowej	407
3. Zakaz niegodziwych warunków pracy	409
IV. Zakaz dyskryminacji	413
Indeks rzeczowy	417